

Straffbarhetsåldern

SOU 2025:11

Uppdraget

Utredningens uppdrag har varit att

- Överväga, och om lämpligt, föreslå en sänkt straffbarhetsålder
- Föreslå skärpta regler om undanröjande av en ungdomspåföljd
- Föreslå ytterligare åtgärder för att öka det statliga ansvaret för barn som begår grova brott
- Frågan om straffmaximum för ungdomar bör höjas har också behandlats

Brottsutvecklingen

- Barn och unga är överrepresenterade i brottsstatistiken
- De flesta barn och unga begår brott endast vid något enstaka tillfälle
- Ungdomsbrottsligheten i allmänhet har minskat sedan mitten av 1990-talet
- Allvarlig brottslighet med koppling till kriminella nätverk ökar bland barn och unga
- Skjutningar och sprängningar ökar kraftigt i Sverige till skillnad från i andra europeiska länder
- Våldets karaktär har förändrats över tid och blivit allt allvarligare och mer hänsynslöst.

Förslag som rör påföljder för unga

- Ungdomspåföljder ska kunna undanröjas i fler fall
- Undanröjda ungdomspåföljder ska leda till vuxenpåföljder efter fyllda 18 år
- Ungdomsvård ska inte kunna dömas ut vid brott efter fyllda 18 år
- Samma straffmaximum för unga lagöverträdare som för vuxna
- Förbud mot livstids fängelse för lagöverträdare under 18 år

Skärpt reglering om bevistalan

- Åklagares **skyldighet** att föra bevistalan utökas
- Ska gälla vid brott med fyra års fängelse som minimistraff, i stället för fem års fängelse
- Åklagare har redan i dag möjlighet att väcka bevistalan vid sådana brott, men då krävs synnerliga skäl

Straffbarhetsåldern

- Avvägningen är i grunden kriminalpolitisk, många aspekter påverkar
- Straffbarhetsåldern i Sverige har varit 15 år sedan år 1864
- Straffbarhetsåldern varierar inom EU och 14 år är vanligast. I de nordiska länderna är den 15 år
- Danmark hade under en kort period runt år 2010 straffbarhetsåldern 14 år

Straffbarhetsåldern

- Barn under 15 år som begår brott tas om hand av sociala myndigheter
- Barn som har fyllt 15 år särbehandlas i straffrättssystemet och för dem finns det särskilda ungdomspåföljder
- Reformen som rör unga lagöverträdare är aktuella både inom straffrätten (bl.a. ungdomsfängelse) och på det sociala området (bl.a. ungdomskriminalitetsnämnder)

Straffbarhetsåldern

- Skäl för att sänka straffbarhetsåldern
  - Allvarliga brott som begås av barn ökar
  - Behovet av samhällsskydd
  - En proportionerlig reaktion på brottet
  - Brottsofferperspektivet
  - Det straffrättsliga systemets legitimitet

Straffbarhetsåldern

- Skäl mot att sänka straffbarhetsåldern
  - Brottsligheten i allmänhet bland unga minskar
  - Samhällsutvecklingen kräver inga nya åtgärder
  - Sänkt straffbarhetsålder påverkar barnen negativt
  - Leder inte till minskad brottslighet
  - Innebär ökad belastning på hela rättsväsendet

Straffbarhetsåldern

- Att sänka straffbarhetsåldern generellt är inte en lämplig åtgärd
- I stället föreslås att brott som i dag prövas i domstol genom bevistalan också ska leda till en straffrättslig påföljd
- Förslaget innebär att straffrättsliga påföljder reserveras för allvarliga brott

Straffbarhetsåldern

- Straffbarhetsåldern föreslås
  - vara 14 år
  - gälla brott med minimistraffet fyra år eller mer
  - omfatta försök, förberedelse och stämpling till sådana brott
  - vara en tidsbegränsad reglering (5 år)
- I en bilaga redovisas vad som krävs om regeringen överväger att sänka straffbarhetsåldern generellt

Straffbarhetsåldern

SOU 2025:11

